

Opinia Komitetu Regionów „strategiczne ramy europejskie na rzecz międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej”

(2009/C 200/02)

KOMITET REGIONÓW

- Zwraca uwagę na to, że władze lokalne i regionalne mają do odegrania szczególnie ważną rolę w urzeczywistnianiu europejskiej przestrzeni badawczej (EPB).
- Podkreśla, że Komisja Europejska i państwa członkowskie powinny poczynić konieczne kroki w celu zagwarantowania, by władze lokalne i regionalne były w pełni i skutecznie włączane w zarządzanie inicjatywami związanymi z EPB;
- Dostrzega potrzebę współpracy między UE a sąsiadującymi z nią krajami w dziedzinie nauki i techniki. Powinna ona pociągać za sobą udział tych krajów nie tylko w programie ramowym UE w dziedzinie badań naukowych, ale także w innych wymiarach europejskiej przestrzeni badawczej, takich jak koordynacja programów badawczych i infrastruktury badawczej, wprowadzenie w życie zasady dzielenia się wiedzą oraz niezakłóconej mobilności badaczy.
- Chce zapewnić skoordynowane korzystanie z siódmego programu ramowego, funduszy strukturalnych, programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji oraz EFRROW, ponieważ jest to konieczne dla konkurencyjności UE i synergii pomiędzy strategiami politycznymi w dziedzinie spójności, badań naukowych, szkolnictwa wyższego i innowacji na szczeblu krajowym i regionalnym, o czym wspominał już w swych wcześniejszych opiniach.

Sprawozdawca: Jyrki MYLLYVIRTA (FI/PPE), burmistrz Lahti

Dokumenty źródłowe:

Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego „Strategiczne ramy europejskie na rzecz międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej”

COM(2008) 588 wersja ostateczna

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

Znaczenie dla szczebla lokalnego i regionalnego oraz KR-u

1. Zwraca uwagę na to, że władze lokalne i regionalne mają do odegrania szczególnie ważną rolę w urzeczywistnianiu europejskiej przestrzeni badawczej (EPB). Są kluczowymi podmiotami uczestniczącymi w opracowywaniu regionalnych strategii w dziedzinie badań naukowych i innowacji, często zarządzają instytucjami badawczymi oraz wspierają innowacyjne środowiska, ponieważ dysponują potrzebnym doświadczeniem. Ponadto zazwyczaj albo miasta, albo regionalne samorządy posiadają uznane kompetencje prawodawcze i własny budżet na badania naukowe lub też w istotny sposób zachęcają do działań badawczo-rozwojowych i je współfinansują. Niezwykle istotne jest stworzenie na szczeblu samorządowym sprawnego i funkcjonalnego systemu instytucjonalnego, by móc z powodzeniem opracowywać i realizować owocne prace badawcze.

2. Władze lokalne i regionalne znajdują się zatem wśród głównych podmiotów zainteresowanych strategiami politycznymi i inicjatywami zmierzającymi do pogłębienia i, co ważniejsze, poszerzenia zasięgu EPB, a zwłaszcza związanej z nią wizji silnych instytucji badawczych i naukowych osadzonych w innowacyjnym środowisku oraz międzynarodowej współpracy i koordynacji działań badawczych.

3. Podkreśla istotną rolę miast i regionów w rozwijaniu innowacyjnych środowisk. Ich strategie mają znaczący wpływ na tworzenie europejskiej przestrzeni badawczej pod względem mobilności naukowców (jedynie wszechstronne, tolerancyjne i nowatorskie środowiska przyciągają naukowców). Są one także ważne jako centra rozwoju infrastruktury badawczej. W tym kontekście należy wspomnieć o regionalnej polityce innowacji, ośrodkach technologicznych, inkubatorach biznesu, parkach naukowych i kapitale podwyższonego ryzyka ⁽¹⁾.

Uwagi ogólne

4. Jest zdania, że proponowana inicjatywa stanowi ważny wkład w poszerzenie i pogłębienie EPB. W swojej opinii w sprawie: „Europejska przestrzeń badawcza — nowe perspektywy” ⁽¹⁾ Komitet podkreślił potrzebę zintensyfikowania procesu tworzenia EPB, aby zrealizować cel polegający na przekształceniu Europy w obszar o najbardziej dynamicznie rozwijającej się gospodarce na świecie ⁽²⁾.

5. Podkreśla, że Komisja Europejska i państwa członkowskie powinny poczynić konieczne kroki w celu zagwarantowania, by władze lokalne i regionalne były w pełni i skutecznie włączane w zarządzanie ⁽²⁾ inicjatywami związanymi z EPB. Wiedza i innowacje muszą stać się siłą napędową gospodarki. Czynny udział władz lokalnych i regionalnych w EPB przyczyni się do zwiększenia wydajności i konkurencyjności.

6. Zauważa, że miasta i regiony są szczególnie ważne w dziedzinie międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej. Poprzez tworzenie sprzyjających warunków programowych, strukturalnych i legislacyjnych w ramach swych strategii badawczych, miasta i regiony znacznie przyczyniają się do tworzenia europejskiej wartości dodanej w dziedzinie badań naukowych oraz do tworzenia prężnej europejskiej przestrzeni badawczej ⁽¹⁾.

7. Z zadowoleniem przyjmuje komunikat, a zwłaszcza określony w nim cel dotyczący wzmocnienia bazy naukowo-technologicznej UE, zwiększenia konkurencyjności jej przemysłu i wsparcia w podejmowaniu globalnych wyzwań w kontekście „globalnej odpowiedzialności”.

8. Przypomina Komisji Europejskiej, że będzie ściśle śledził stosowanie w praktyce uzgodnionej zasady włączania miast i „władz regionalnych oraz innych zainteresowanych stron, takich jak uczelnie wyższe i organizacje badawcze, społeczeństwo obywatelskie i przedsiębiorstwa, które powinny być aktywnie zaangażowane w zarządzanie europejską przestrzenią badawczą” ⁽³⁾, a także będzie monitorował realizację odniesień do przestrzegania zasad pomocniczości i zmiennej geometrii.

9. Dostrzega potrzebę współpracy między UE a sąsiadującymi z nią krajami w dziedzinie nauki i techniki. Powinna ona pociągać za sobą udział tych krajów nie tylko w programie ramowym UE w dziedzinie badań naukowych ⁽⁴⁾, ale także w innych wymiarach europejskiej przestrzeni badawczej, takich jak koordynacja programów badawczych i infrastruktury badawczej, wprowadzenie w życie zasady dzielenia się wiedzą oraz niezakłóconej mobilności badaczy ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Konkluzje Rady w sprawie zapoczątkowania „procesu lublańskiego” — ku pełnemu urzeczywistnieniu europejskiej przestrzeni badawczej, 30 maja 2008 r.

⁽⁴⁾ Zob. komunikat Komisji COM(2006) 724 z 4 grudnia 2006 r. dotyczący ogólnej koncepcji umożliwienia krajom partnerskim objętym europejską polityką sąsiedztwa uczestnictwa w agencjach i programach Wspólnoty.

⁽⁵⁾ COM(2007) 161 wersja ostateczna.

⁽¹⁾ CdR 83/2007 fin.

⁽²⁾ CdR 283/2008 fin.

10. Podkreśla znaczenie współpracy naukowo-technicznej z krajami sąsiednimi, ponieważ może ona także mieć wielki wpływ na rozwój regionalny w UE. Dotyczy to Rosji, która posiada znaczny potencjał naukowo-techniczny, ale także nienależących do UE krajów położonych w Europie Wschodniej, na Bałkanach i w basenie Morza Śródziemnego.

Znaczenie istniejących unijnych programów badawczych i instrumentów finansowania dla otwarcia EPB na świat

11. Z zadowoleniem przyjmuje działania służące otwarciu na sąsiednie kraje siódmego programu ramowego i programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji, co zapewniłoby tym programom szerszy wymiar terytorialny.

12. Przypomina wnioski grupy ekspertów ds. EPB ⁽¹⁾ dotyczące rosnącego znaczenia krajowych i regionalnych podmiotów w opracowywaniu dużych nowych europejskich inicjatyw, takich jak ERA-NET, EUROSTARS, EIT czy wspólne inicjatywy technologiczne i projekty klastrowe.

13. Opowiada się za skoordynowanym korzystaniem z siódmego programu ramowego, funduszy strukturalnych, programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji oraz EFRROW, ponieważ jest to konieczne dla konkurencyjności UE i synergii pomiędzy strategiami politycznymi w dziedzinie spójności, badań naukowych, szkolnictwa wyższego i innowacji na szczeblu krajowym i regionalnym, o czym wspominał już w swych wcześniejszych opiniach ⁽²⁾.

14. Zdecydowanie podkreśla, że europejski potencjał w zakresie badań naukowych, szkoleń i innowacji musi zostać wzmocniony w kontekście wspierania infrastruktury badawczej, badań na rzecz MŚP, regionalnych klastrów badawczych, pełnego wykorzystania potencjału badawczego w regionach konwergencji UE, zagadnień z zakresu „nauka w społeczeństwie” oraz horyzontalnych działań w dziedzinie współpracy międzynarodowej ⁽³⁾.

15. Opowiada się za szeroką interpretacją pojęcia innowacji, tak by objąć nim nauki społeczne i humanistyczne oraz ich owocną interakcję z kulturą miejskich i regionalnych społeczności.

16. Zauważa, że cel związany z osiągnięciem masy krytycznej na poziomie instytutów badawczych i międzynarodowych sieci jest uzależniony od przedmiotu i dziedziny badań oraz ich uczestników. Nie należy stosować jednego uniwersalnego podejścia do wszystkich międzynarodowych partnerstw.

17. Przypomina przedstawiony w zielonej księdze ⁽⁴⁾ cel dotyczący znalezienia właściwych proporcji finansowania instytucjonalnego i konkurencyjnego. Zgodnie ze swoimi wcześniejszymi opiniami na powiązane tematy Komitet Regionów wzywa do prowadzenia stałej debaty nad właściwą równowagą między finansowaniem instytucjonalnym i konkurencyjnym.

18. Jak zauważył już wcześniej ⁽⁵⁾, skłania się do tego, by pokładać większą wiarę w zdolności naukowców i ich zespołów badawczych do wybierania ciekawych i przydatnych dziedzin badań oraz w dobrowolną (oddolną) i horyzontalną współpracę w ramach sieci kontaktów, raczej niż w autorytarne odgórne zarządzanie i wynikającą z niego zrytualizowaną współpracę.

19. Wzywa do zapewnienia spójności strategii politycznych w przypadku programów zarządzanych wielopoziomowo i angażujących różne zainteresowane strony, zwłaszcza tych obejmujących partnerów z państw trzecich, które to programy wymagają skutecznego systemu wieloszczeblowego sprawowania rządów ⁽²⁾.

Mobilność badaczy

20. Komitet w pełni zgadza się z tym, że mobilność badaczy stanowi niezbędny element międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej, i jednocześnie podkreśla, że:

- szczególnie istotne dla rozwoju europejskiej przestrzeni badawczej są postępy w zakresie mobilności naukowców, wraz z koniecznym dostosowaniem przepisów dotyczących prawa do pobytu i przepisów emerytalnych oraz dodatkowymi przyjaznymi rodzinie środkami wsparcia ⁽⁵⁾;
- perspektywy rozwoju kariery i mobilność badaczy ⁽⁶⁾ należy poprawić, określając optymalną kombinację instrumentów polityki krajowej i unijnej oraz dalej rozwijając umiejętności wszystkich badaczy; należy wspierać zainteresowanie badaniami naukowymi i innowacjami w społeczeństwie, a zwłaszcza wśród ludzi młodych.

21. Zwraca uwagę na konieczność pozyskiwania wybitnych naukowców spoza Europy i podkreśla w związku z tym, jak ważne są unijne programy na rzecz mobilności — takie jak program stypendialny Marie Curie — oraz działania podejmowane w niektórych regionach w celu wspierania powracających naukowców ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Sprawozdanie grupy ekspertów ds. EPB „Opening to the world: International cooperation in Science and Technology” (Otwarcie na świat: międzynarodowa współpraca w dziedzinie nauki i technologii).

⁽²⁾ CdR 263/2007 fin.

⁽³⁾ CdR 155/2005 fin.

⁽⁴⁾ COM(2007) 161 wersja ostateczna.

⁽⁵⁾ CdR 83/2007 fin.

⁽⁶⁾ Dokument dotyczący kluczowych zagadnień w roku 2009 — wkład Rady ds. Konkurencyjności w wiosenne posiedzenie Rady Europejskiej.

Światowa infrastruktura badawcza i otwarte programy badawcze

22. Zgadza się z konkluzjami z posiedzenia Rady ds. Konkurencyjności z 30 maja 2008 r., w których wezwano Komisję i państwa członkowskie do wsparcia władz lokalnych i regionalnych przy składaniu wniosków dotyczących nowoczesnej infrastruktury badawczej, jej budowie i wdrażaniu. W tym kontekście Komitet zasugerował, by:

- zagwarantować, by władze lokalne i regionalne były w pełni włączone w opracowywanie mapy drogowej Europejskiego Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI) ⁽¹⁾ oraz zwłaszcza w szeregowanie pod względem priorytetów 35 już zatwierdzonych kluczowych projektów o znaczeniu europejskim;
- wziąć pod uwagę znaczenie władz lokalnych i regionalnych i ich zaangażowanie w działania związane z europejską infrastrukturą badawczą;
- zagwarantować, że władze lokalne i regionalne będą rzeczywiście włączone w sprawne zarządzanie europejską infrastrukturą badawczą ⁽²⁾.

23. Podkreśla znaczenie władz lokalnych i regionalnych w promowaniu wspólnych programów badawczych, w tym tych z udziałem państw trzecich, ponieważ władze te lepiej znają specyficzną lokalną sytuację, jeśli chodzi o naukę, technologię i gospodarkę, i tym samym także lepiej wiedzą, kiedy konieczna jest współpraca w dziedzinach o strategicznym znaczeniu ⁽³⁾. Niektóre europejskie regiony już teraz z powodzeniem uczestniczą we współpracy w zakresie koordynacji instrumentów na rzecz programów badawczych, np. przy projektach ERA-NET. Podobnie jak państwa członkowskie, miasta i regiony powinny być włączone w promowanie umów o współpracy w ramach wspólnego planowania ⁽⁴⁾.

Pomocniczość, proporcjonalność oraz lepsze uregulowania prawne

24. Zauważa, że w komunikacie nie uwzględnia się wszystkich aspektów lokalnych i regionalnych, a Komisja Europejska nie

przedstawia oceny skutków tego komunikatu. Komitet chciałby zwrócić uwagę na kompetencje władz lokalnych i regionalnych oraz podkreślić szczególne znaczenie międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej dla miast i regionów.

II. ZAŁĄCZNIK

Informacje uzupełniające dotyczące komunikatu Komisji Europejskiej

Komunikat został przygotowany w odpowiedzi na konkluzje Rady z lutego 2008 r. i stanowi jedną z pięciu inicjatyw Komisji będących następstwem debaty publicznej na temat przyszłości EPB ⁽⁵⁾ oraz debaty na temat globalizacji społeczeństwa informacyjnego. Stanowi również odniesienie do konkluzji światowego szczytu społeczeństwa informacyjnego (WSIS) z 2005 r.

Za pośrednictwem tego komunikatu Komisja pragnie zwiększyć wysiłki Europy w zakresie badań naukowych oraz ułatwić korzystanie z nowych technologii, aby skuteczniej reagować na główne wyzwania, z jakimi zmagają się dziś społeczeństwo.

Aby dać wyraz potrzebie pogłębienia i poszerzenia zasięgu EPB poprzez wzmocnioną współpracę z międzynarodowymi partnerami, siódmy program ramowy w zakresie badań (7PR) utworzono na udział krajów trzecich oraz włączono do niego kilka nowych instrumentów sprzyjających współpracy międzynarodowej. Siódmy program ramowy stanowi jednak zaledwie mały odsetek wszystkich działań badawczych w Europie. Dlatego też w komunikacie proponuje się nowe europejskie ramy obejmujące szereg fundamentalnych zasad oraz kierunków działań. Działania prowadzone na podstawie tych ram będą wsparciem dla europejskich podmiotów publicznych i prywatnych w zakresie ich relacji z partnerami i konkurentami na całym świecie. Proponowane ramy przyczynią się do swobodnego przepływu wiedzy („piątej swobody UE”) w wymiarze globalnym, do wzrostu prestiżu naukowo-technicznego Europy na całym świecie oraz do rozpowszechniania na świecie europejskiego know-how w zakresie technologii TIK. Zaznaczają otwartą na świat europejską przestrzeń badawczą na mapie świata i pobudzą konkurencyjność Europy w globalnej gospodarce ⁽⁶⁾.

Bruksela, 21 kwietnia 2009 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Luc VAN DEN BRANDE

⁽¹⁾ Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych, <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>

⁽²⁾ CdR 283/2008 fin.

⁽³⁾ CdR 283/2008 fin.

⁽⁴⁾ CdR 283/2008 fin.

⁽⁵⁾ SEC(2008) 430 z 2 kwietnia 2008 r.

⁽⁶⁾ Komunikat Komisji „Strategiczne ramy europejskie na rzecz międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej”, COM(2008) 588.